

■ Kossuth Lajos száz éve halott. Április 2-án temették el a budapesti Kerepesi temetőben. Emlékét nemcsak hazánkban és a környező országokban őrzik tisztelettel, hanem távolabbi államokban is. A centenáriumi alkalmából New Yorkban és Washingtonban is megkoszorúzták Kossuth emléktábláját, Torinóban pedig nagyszabású eseménysorozattal emlékeztek meg a magyar politikusról.

De nem kell olyan messzire mennünk.

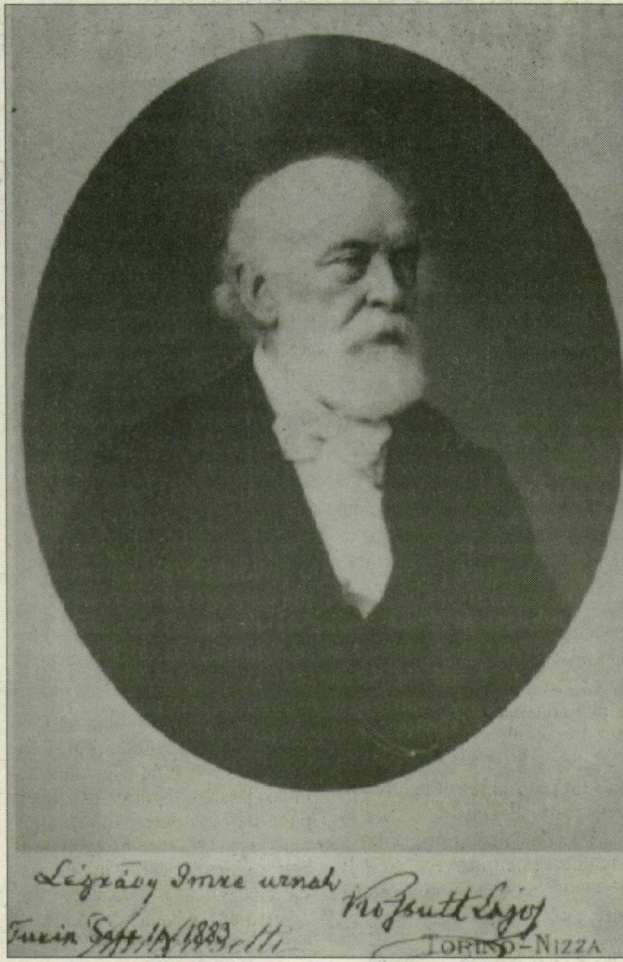
Csongor Győzőnek, a Móra Ferenc Múzeum egykori igazgató-helyettesének lakásában, a gazdagon berendezett könyvtárban, számtalan értékesnél értékesebb könyv és relikvia, ritkaságszámba menő dokumentum, fénykép, levelezőlap és újságcikk található az 1848-49-es szabadságharcra és Kossuth Lajossal kapcsolatosan. Csongor Győző szakmáját tekintve botanikus, de mint mondta: világlátásban többirányú tudományos kutatómunkát végzett. Ezek közé tartozik a szabadságharc emlékeinek gyűjtése is.

Csongor Győző verse fűzött ars poeticája a következőképpen szól: „Fényben fűződnek a füvek, ha büszkén felragyog a hold, én – szólt a szentjánosbogár – a magamból világítottok.”

Csongor Győzőnél a Kossuth-tisztelet és a szabadságharc emlékeinek gyűjtése apai örökség. Ezzel kapcsolatos első emléke gyermekkorából való. „A Zsótér-házban nőtem fel. Édesapám sokszor elmondta, amikor a barátaimmal játszottam az épületben, hogy vigyázzunk a lépcsőre, mert azon 1849-ben a képviselőház tagjai és maga Kossuth Lajos járt fel s alá. Apám – akit a

szegények ügyvédjének neveztek – rajongott Kossuth Lajosért. Gimnazista korában már Kossuth-mottókat kutatót a népköltészetben. Később írt egy ódát a szabadságharc tiszteletére. (Ebből részlet: „Észak erős szele zúdult a hős magyarnak ellene, megállja harcát bármint hajdanán, úr lett az ellen édes otthonán.”) 1919-ben öt év börtönre ítélték apát, mint a direktórium elnökét. Amikor kiszabadult, elmondta nekünk, hogy sohasem a börtön gyalázza meg az embert, hanem az elkövetett bűn. E tekintetben példaképül állította elének Kazinczyt, aki szintén éveket töltött börtönben.”

Csongor Győzőnek olyan, Kossuth Lajosról szóló könyvritkaságok vannak a birtokában, mint Zimándy Ignác: Kossuth Lajos a magyar intelligencia és az emigráció ítélőszéke előtt, Henthaller: Kossuth emlékezete vagy mint Ballagi Aladár: Kossuth Lajos észak-amerikai beszédei a nemzetiségről és a nemzetek testvériségéről című írása.

ügyvédhez, Rigó Józsefhez kapcsolódik, aki tagja volt a Pilvax-körnek, aki ismerte személyesen Petőfi Sándort, s aki a szabadságharcot mint főhadnagy harcolta végig. Rigó József – aki rajongott Kossuth Lajosért – a forradalom leverésekor fogságba került. Szabadulása után visszajött szülővárosába, Szegedre. 1894-ben, legjobb tudásom szerint, egyedül ő vett részt a városból Kossuth Lajos torinói temetésén, ahonnan magával hozott néhány levelet Kossuth halotti koszorújából. Ezeket aztán szépen lepréste, s őrizgette egészen haláláig, 1901-ig. Hogy kinek adta át halála előtt ezt a rendkívül értékes relikviát, nem tudom. Én 1956-ban Vedres István dédunokájától, Vedres László nyugalmazott ezredesőtől kaptam. Gondolom azért bíztam rá, mert tudta, hogy gyűjtöm a szabadságharc emlékeit és ápolom Kossuth emlékét. Azóta őrizgetem e becses kincset. Ami nekem rettentően fáj Rigó Józseffel kapcsolatban, és szegyenlem is magam a város

nemesite a jellem... Az örökös kegyelet környezi álmaidat.” – valakik, valamikor eltűntették, s azóta sem emeltek neki újat.”

Kiderült, hogy Csongor Győző rokonságából többen is részt vettek a szabadságharcban. Apai dédapja mint tüzemester harcolt a forradalomban. Korabeli elbeszélések szerint oly' kiváló céllovó volt, hogy tizenöt méter távolságból bárkinek kilőtte a szájából a szivart. Az anyai dédapa, aki a kápolnai csatában esett el, szintén negyvennyolcas honvéd volt. Egy bizonyos Sebes nevű honvéd is a családhoz tartozott. Sebes a vízaknai csatában vesztette életét. Holttestét, érdekes körülmények között, 1893-ban találták meg. Történt ugyanis, hogy a vízaknai csata halottait a hideg idő, no meg az oszták üldözése miatt nem tudták eltemetni, ezért úgy, ahogy voltak, bedobálták őket az egyik közeli sótárnába. 1893-ban egy felhős szakadás alkalmával „előúsztak” a testek a tárna mélyéről. A több évtizedig sóban konzerválódott holttesteket jól fel lehetett ismerni. Sebes honvéd is köztük volt. Egy távoli rokon, Debreceni Ignác főhadnagy szintén harcolt a forradalomban, sőt mi több, az amerikai szabadságharcban is az északiak oldalán.

Csongor Győző sajnálatos dolognak tartja, hogy az amerikai szabadságharcról, amelyben sok negyvennyolcas honvéd és tiszt vett részt, nem beszélünk eleget. Pedig ott, mint mondta: a legmagasabb rangú magyar katonatiszt egy szegedi születésű férfi, Számvald Gyula tábornagy, Petőfi jóbarátja volt.

Sz. C. Sz.

„Az örökös kegyelet környezi álmaidat”

Beszélgetés Csongor Győzővel a Kossuth-évforduló kapcsán

De ott fekszik a polcon a Gracza György által frott, szabadságharcról szóló, ötkötetes mű is. És még sorolhatnám a könyvcímeket, legalább háromszázat. Az egyéb doku-

mentumok és illusztrációk, valamint újságcikkek és fényképek száma is több százra tehető.

Csongor Győző életének, szenvedélyének mesélése

közben kezembe adott egy műanyag dobozt, benne néhány préselt, megsárgult levéllel. „Ennek az értékes tárgyi relikviának a története ahhoz az 1826-ban született szegedi

nevében az az, hogy strkővét – amelyen a következő szöveg állott: „Mint ifjú karddal, mint ifjú akarattal, büszke merész szóval védted a hont s igazát! Szívedben szeretet lángolt,

